

ELENA FRANS

Inleiding

Veel Europese landen hebben de afgelopen jaren werk gemaakt van de invoering van vreemdetalenonderwijs op de basisschool. Dat gebeurde in drie varianten:

- als verplicht vak in het curriculum (formeel);
- als structureel aanbod buiten het curriculum (non-formeel);
- als incidentele leeractiviteit (informeel).

Deze drie varianten, die met een grote verscheidenheid (tussen 0 en 100%) in beschikbaar lesmateriaal, faciliteiten en opleiding en (taal-)vaardigheid van leerkrachten corresponderen, komen we ook tegen bij het Frans, bijvoorbeeld in het basisonderwijs in de Duitse deelstaten Saarland en Baden-Württemberg, Vlaanderen en Nederland.

Doel en instrumenten

Het lespakket Elena Frans doelt vooral op de verbreding en verbetering van het non-formeel resp. informeel lesaanbod Frans in het basisonderwijs voor leerlingen tussen 5 en 10 jaar, verdeeld over Elena I (onderbouw) en Elena II (middenbouw). Daarvoor biedt het pakket de volgende instrumenten:

- leerlijn met expliciete leerdoelen en beproefde aanpak;
- gedetailleerde lesplannen;
- digitale leeromgeving met audiovisuele ondersteuning en oefeningen;
- handboek met opzet en praktische tips.

Leerdoelen, leerlijn en aanpak

Elena is niet alleen de naam van het lespakket maar het is ook de naam van de hoofdpersoon, die samen met haar zusje Sophie, haar ouders, hond Misty en poes vanuit Nederland naar Straatsburg verhuist, waar de Colsons een pannenkoekenrestaurant beginnen. Elena is 7 resp. 9 (onder- en middenbouw) en raakt al snel bevriend met haar buurjongens, de (Duitse) tweeling Max en Otto. In Straatsburg, het land van de doeltaal dus, beleeft ze allerlei avonturen die kinderen tussen vijf en tien jaar kunnen beleven: nieuwe vriendjes, een nieuwe school, ander eten en, vooral, een andere taal.

Ingebod in deze verhaallijn is een leerlijn met de volgende leerdoelen resp. taalfuncties:

Luisteren	<ul style="list-style-type: none"> • Ik begrijp eenvoudige verhaaltjes, liedjes en versjes • Ik begrijp eenvoudige aanwijzingen • Ik begrijp het als iemand me groet en mij vragen stelt over mijn persoon (naam, leeftijd, woonplaats, land, geboortedatum) • Ik begrijp het als iemand mij vraagt wat ik (niet) leuk/lekker vind of mij vertelt wat zij/hij niet leuk/lekker vindt (eten, drinken, school, dieren, vrijetijdsactiviteiten, dieren, kleding) • Ik begrijp het als iemand me vraagt wat ik wil (winkel, school, restaurant). • Ik begrijp het als iemand mij iets vertelt over het verloop van de dag (tijd, activiteiten)
Lezen	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan eenvoudige instructies lezen

ELENA FRANS

	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan eenvoudige teksten met visuele ondersteuning passend bij mijn leeftijd begrijpen (verhaaltje, rijmpje, liedje) • Ik kan een aantal belangrijke klankletters vergelijken met klankletters in mijn moedertaal
Spreken	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan iets over mezelf vertellen (leeftijd, familie, woonplaats) en anderen vragen iets over zichzelf te vertellen • Ik kan vertellen wat ik (niet) leuk/lekker vind (eten, drinken, school, dieren, vrijetijdsactiviteiten, dieren, kleding) en anderen vragen wat zij leuk/lekker vinden • Ik kan vertellen hoe ik me voel en ik kan anderen vragen hoe zij zich voelen. • Ik kan iets vertellen over het verloop van dag/en week • Ik kan zeggen wat ik wil of niet wil (winkel, restaurant, school)
Schrijven	<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan woorden en zinnen overschrijven

Aan deze leerdoelen wordt gewerkt volgens de klassieke structuur voor de vreemde-taalles: *present – practice – produce*. In Nederland wordt vaak over een 4-fasen-model gesproken:

1. *Opwarmen* De leerkracht zorgt voor een context waarin de kinderen het nieuwe taalaanbod kunnen plaatsen en begrijpen door hun voorkennis te activeren. Dit deel gebeurt vaak in de moedertaal van de leerlingen. Bij het thema diertuindieren wordt bijvoorbeeld eerst eens in de moedertaal gesproken wie er wel eens naar een diertuin geweest is, welke dieren je er ziet, etc.
2. *Presenteren* De leerkracht presenteert het nieuwe taalaanbod met een video of prentenboek. Een kijk- en/of luisteropdracht zorgt ervoor dat de leerlingen weten waar ze op moeten letten.
3. *Oefenen* De belangrijkste woorden en zinnen worden on- en offline geoefend met klassieke en minder klassieke oefeningen als herhalen, matchen, memory en maak een verhaal.
4. *Toepassen* In dit deel passen de leerling toe wat ze in het oefendeel hebben geleerd, bijvoorbeeld door een klasgenoot te interviewen (*Hoe heet je? Hoe oud ben je? Wat vind je lekker?*)

Het pakket bestaat dus uit 2 delen: onderbouw en middenbouw. In de onderbouw ligt de nadruk op het vertrouwd raken met de klanken van het Frans en het verwerven van een basiswoordenschat (ca. 120 zelfstandige naamwoorden, getallen t/m 20 en kleuren). In de middenbouw wordt deze woordenschat herhaald en (met nog eens ca. 150 zelfstandige naamwoorden) verbreed, daaraan toegevoegd de relevante werkwoorden en bijvoeglijke naamwoorden).

Het accent verschuift van het woord naar de (korte) zin ('chunks') en behalve het herhalen, memoriseren en reproduceren krijgen de leerlingen in de middenbouw opdrachten die aanzetten tot actieve toepassing van het geleerde (productie). De verwerving van de voornoemde taalfuncties verloop dus stapsgewijs, waarbij overigens de woordenschat wel

ELENA FRANS

cruciaal blijft, vrij naar het motto van Krashen: *Als ik naar het buitenland ga, neem ik een woordenboek mee, geen grammatica.*

Lesplannen

Elena bestaat voor zowel de onder- en middenbouw uit 10 herkenbare thema's met telkens 8 leseenheden. De thema's zijn de gangbare thema's uit het vreemdetalenonderwijs aan kinderen, zodat Elena ook heel goed naast andere lesmethodes gebruikt kan worden:

Thema	Woordveld
Ik en de mensen om mij heen	familieleden, beroepen
Ziek zijn	lichaamsdelen, gevoelens
School, dagverloop	schoolspullen, dagen, tijden, getallen
Dieren	huisdieren, diertuindieren
Kleding	kledingstukken, kleuren
Eten en drinken	groente, fruit, snoep, frisdranken, bestek
Vervoer	vervoersmiddelen
Verjaardagen	muziekinstrumenten, versiering, eten en drinken
Vrije tijd	speelgoed, spelletjes, sporten

Elke leseenheid duurt ongeveer 60 minuten en kent telkens 3 resp. 4 stappen (vgl. aanpak), waarvan het hoe en wat gedetailleerd wordt toegelicht:

- **Input (met warming up).** Deze stap stelt de kinderen in staat het nieuwe taalaanbod in de goede context te plaatsen. Hun (voor-)kennis van het wordt geactiveerd, ze kunnen als het ware al voorspellen wat er aan de orde komt en met persoonlijke ervaringen verbinden. Deze 'contextualisering' gebeurt op verschillende manieren, bijvoorbeeld door een klassengesprek over het thema in de moedertaal van de leerlingen, een korte herhaling van de vorige les of een aantal gerichte vragen. In deze fase wordt eventueel huiswerk besproken en de leerdoelen benoemd.
- **Verwerking.** Tijdens de verwerking worden het nieuwe taalaanbod visueel zo gepresenteerd dat de leerlingen de betekenis in elk geval globaal kunnen begrijpen. De belangrijkste presentatievormen zijn video, prentenboek en flietskaarten. Door (voor-)kennis van de context en visuele ondersteuning wordt het nieuwe taalaanbod 'zinnig' voor de leerlingen, ook al ligt het boven het niveau van de leerlingen.¹
- **Output.** Deze stap bestaat uit de praktische oefening. De leerlingen oefenen woorden en zinnen op verschillende manieren off en online woorden, in zowel geleide als vrijere oefeningen in groepen, tweetallen of individueel. Ook is er voor de leerlingen de mogelijkheid om thuis (ook met hun ouders) aan Elena te werken.

¹ Als vuistregel geldt dat het taalaanbod iets boven het niveau van de leerlingen moet liggen.

ELENA FRANS

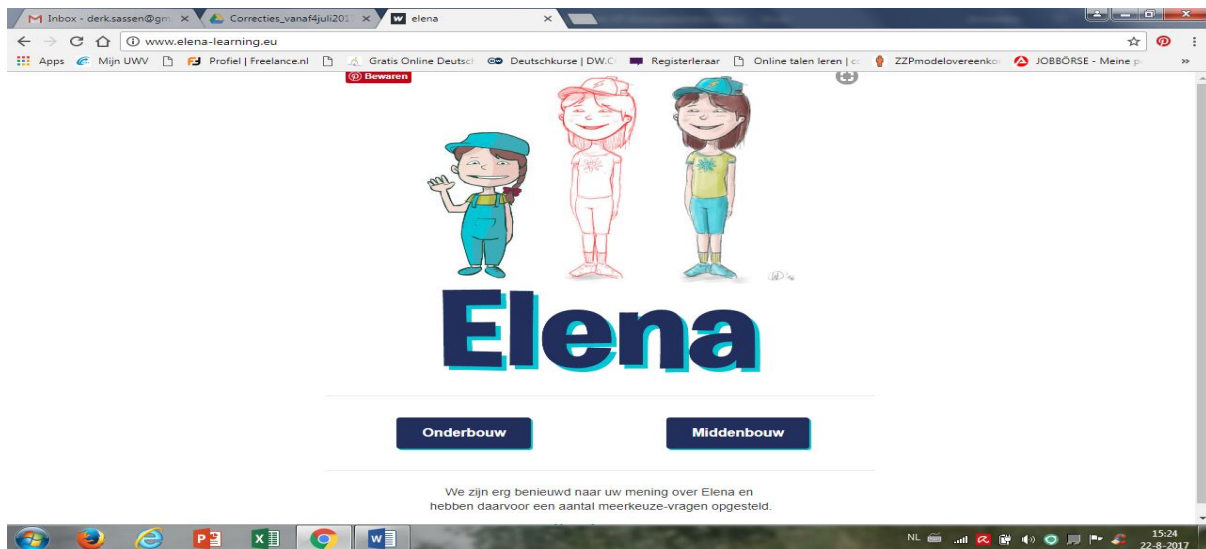

- **Afsluiting.** Deze stap controleert wat de leerlingen hebben geleerd. Dit gebeurt vooral in de laatste les van elk thema. Door observatie of met behulp van een korte toets kijkt de leerkracht of en in welke mate de leerlingen vooruit zijn gegaan. Hij laat bijvoorbeeld 8 flitskaarten zien en laat de leerlingen de woorden herhalen (vooral de woorden waarvan tijdens de les is gebleken dat die lastig zijn voor kinderen om te onthouden).

Het uitgangspunt is dat er elke week twee lessen van 30 minuten gegeven worden, zodat er 4 weken aan een thema gewerkt wordt. Echter, leerkrachten bepalen natuurlijk zelf het tempo en de meeste scholen houden het ritme van een half uur per week aan, zodat ze vier jaar met Elena uit de voeten kunnen (40 schoolweken, 20 klokuren, 5 thema's). Regelmaat is voor het leren van een taal wel belangrijk!

Leeromgeving

Zodra je op de hoofdpagina <http://elena-learning.eu> bent gekomen, kun je kiezen tussen Elena onderbouw en Elena middenbouw.

Nadat je de keuze hebt gemaakt, kom je op een tussenpagina waar je bij Elena onderbouw uit de talen Duits, Frans en Nederlands als doeltaal kunt kiezen, bij Elena middenbouw kun je (nog – stand 31 oktober 2019) alleen Duits als doeltaal selecteren en ga je voor Frans middenbouw naar <http://elena-frans.org>. Als je dan bij de onderbouw op een thema klikt, heb je keuze uit een presentatieblok (video, prentenboek) en een oefenblok (match, memory, flitskaart, maak het verhaal). De middenbouw kent in principe dezelfde online oefentypes:

ELENA FRANS

Presentatie

	Video	Elk thema start met een video waarin de kinderen de avonturen van Elena rondom een bepaald onderwerp met het nieuwe taalaanbod volgen.
	Prentenboek	Het prentenboek vertelt het verhaal van de video in vijf prenten.

Oefenen

	Maak het verhaal	De leerlingen zien vijf plaatjes uit het prentenboek in willekeurige volgorde en luisteren naar het verhaal. Daarna zetten ze de plaatjes in de goede volgorde.
	Match	De leerlingen zien een plaatje en vier geluidsknoppen. Als ze op een geluidsknop klikken, horen ze een woord. Ze slepen het plaatje naar de goede geluidsknop.
	Match	Als hierboven maar met één geluidsknop en vier plaatjes. Ze slepen het goede plaatje naar de geluidsknop.
	Memory	Als de leerlingen op een kaartje klikken, wordt het omgedraaid. De kaartjes die niet samen een paar vormen, draaien automatisch weer om.
	Flitskaarten	De leerlingen zien een plaatje en kunnen naar de audio luisteren, als ze niet weten wat het in het Nederlands is.

- Per thema zijn er van ca. 15 kernwoorden flashcards gemaakt. Dit zijn afbeeldingen van de kernwoorden met een audio.
- Ook zijn er flashcards van de kleuren en de getallen 1 tot 100. In Elena voor de middenbouw worden voor de bijvoeglijke naamwoorden alleen woordkaarten gebruikt. Voor de werkwoorden maken we gebruik van prenten uit Elena-1 en Elena-2. Je kunt de flashcards downloaden en uitprinten en gebruiken bij de vele spelletjes die in de lesplannen beschreven staan. Voor de werkwoorden en de bijvoeglijke naamwoorden kun je beter woordkaarten gebruiken of de woorden op het bord opschrijven. Als je een eigen klas hebt, kun je in de klas een 'Franse hoek' maken met werk van de kinderen rondom het thema en de flashcards een goed zichtbare plek geven. Op deze manier heb je de kaarten altijd bij de hand en kun je, als je tijd over hebt, kort de woorden herhalen of een spelletje ermee doen. Alle afbeeldingen worden ondersteund met audio, zodat de leerlingen de juiste klanken horen.
- Je vindt in de rubriek ook de lesbrieven van het desbetreffende thema in het Nederlands en in het Frans de woorden en zinnen die in de lessen aan de orde komen.

ELENA FRANS

- Je kunt er ook de werkbladen downloaden en je hebt de beschikking over de in lesbrieven genoemde dialogen.

Gesproken Frans

Elena gaat uit van gesproken taal, dus de nadruk ligt op het luisteren, begrijpen en spreken. Als de leerlingen het programma doorlopen hebben, kunnen zij woorden en zinnen (zogenaamde *chunks*) die betrekking hebben op eenvoudige en vertrouwde onderwerpen uit het dagelijkse leven begrijpen en actief gebruiken. We gaan niet in op de relatie tussen spelling en uitspraak.

Thuis

Ter aanvulling op de 60 minuten onderwijstijd op school kunnen de kinderen ook thuis oefenen. Per thema worden er opdrachten gegeven die door de kinderen ook thuis kunnen worden gedaan. De opdrachten variëren van het oefenen van woorden tot het spelen van spelletjes (memory bijvoorbeeld). Hoe meer tijd er aan Elena besteed wordt, hoe hoger de opbrengsten van de leerlingen zullen zijn. Door ook thuis met de doeltaal bezig te zijn, wordt de contacttijd verlengd.